

**Handläggare**  
Annica Bacuzzi  
Telefon: 08-50825185**Till**  
Socialnämnden  
2026-05-19

## **Remiss av Betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)**

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2026/366

### **Förvaltningens förslag till beslut**

1. Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

### **Sammanfattning av remissen**

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat betänkandet *Rättssäker samhällsvård för barn och unga* (SOU 2026:8).

Regeringen har låtit utreda hur barnrättsperspektivet i lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) kan stärkas.

Utredningen har redovisats i två delar: ett delbetänkande (SOU 2025:38) som lett till en lagrådsremiss om en ny LVU-lagstiftning, och ett slutbetänkande som behandlar handläggning, genomförande och uppföljning. Slutbetänkandet innehåller ytterligare förslag för ökad rättssäkerhet och kvalitet och bereds nu vidare inom Regeringskansliet inför remiss.

Utredningen om stärkt barnrättsperspektiv i LVU (SOU 2026:8) identifierar återkommande brister i rättssäkerhet, likvärdighet och tydlighet i tillämpningen, bland annat till följd av otydliga begrepp och varierande praxis mellan kommuner.

För att stärka barns trygghet och en mer enhetlig rättstillämpning föreslås bland annat ökad användning av sakkunniga i LVU-processen, förtydligade tidsregler vid omedelbart omhändertagande samt en mer strukturerad prövning av när vård ska upphöra. Utredningen betonar även behovet av tydligare ansvarsfördelning och stärkt rättssäkerhet vid umgänge, där även syskon och andra närstående i större utsträckning ska omfattas av formella och överklagbara beslut.

Vidare föreslås förbättrad information och kontakt med vårdnadshavare samt mer likvärdiga arbetssätt för att stärka barns delaktighet och återförening. Socialförvaltningen tillstyrker i huvudsak utredningens förslag och bedömer att de stärker

barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och kvaliteten i LVU-tillämpningen. Samtidigt framhålls att förslagen förutsätter tillräckliga resurser, kompetens och samverkan, annars riskerar de att inte få avsedd effekt eller leda till längre handläggningstider och ojämlik tillämpning.

### **Beredning**

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 13 maj 2026. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 12 maj 2026.

### **Sammanfattning av synpunkter**

Utredningen om stärkt barnrättsperspektiv i LVU (SOU 2026:8) har identifierat brister inom flera områden där det finns behov av att stärka barns trygghet, öka rättssäkerheten och höja kvaliteten i tillämpningen av LVU.

Mot denna bakgrund behandlar slutbetänkandet särskilt följande områden:

- Ökad sakkunskap i LVU-processen
- Tidsfrister vid beslut om omedelbart omhändertagande m.m.
- Förutsättningar för att ett omhändertagande av vård ska upphöra
- Stärkt skydd och rättssäkerhet vid umgänge och vårdens upphörande
- Uppföljning av ett barns situation
- Ska åklagare få fatta beslut om omedelbart omhändertagande?

### **Ökad sakkunskap i LVU-processen**

Utredningen framhåller att socialnämnden i ökad grad bör anlita externa sakkunniga, exempelvis inom barn- och ungdomspsykiatri, medicin och psykologi, för att stärka beslutsunderlaget och möjliggöra mer välgrundade bedömningar av barns behov av skydd och vård. Även domstolarnas tillgång till sakkunniga behöver förbättras, särskilt i mer komplicerade mål, och det föreslås att domstolar i större utsträckning ska ha en skyldighet att inhämta sakkunnigutlåtanden när det behövs.

Samtidigt betonas att sakkunniga inte ska vara obligatoriska i varje ärende utan ha en rådgivande funktion, där ansvaret för beslut fortsatt ligger hos socialnämnd och domstol. I dag används möjligheten att anlita sakkunniga i begränsad omfattning, bland annat på grund av tidsbrist, osäkerhet kring behovet och svårigheter att säkerställa rätt kompetens. Detta motiverar en mer strukturerad och enhetlig ordning.

Syftet med förslagen är att stärka rättssäkerheten genom att beslut i LVU-processen baseras på ett bredare och mer kvalificerat expertunderlag. Utredningen föreslår därför att Socialstyrelsen ska ansvara för att utse sakkunniga, i syfte att skapa ett mer likvärdigt, kvalitetssäkrat och lättillgängligt system för domstolarna.

**Tidsfrister vid beslut om omedelbart omhändertagande m.m.**

Bestämmelserna om omedelbart omhändertagande enligt LVU innebär att socialnämndens beslut ska underställas förvaltningsrätten inom en vecka. Utredningen föreslår att detta förtydligas i lag, så att det framgår att underställning ska ske utan *onödigt* dröjsmål och senast inom denna tidsfrist.

Samtidigt införs en uttrycklig möjlighet att i undantagsfall avvakta med underställning och underrättelse om det finns en påtaglig risk att beslutet annars inte kan verkställas. I dag följer kravet på skyndsam handläggning av praxis, men undantag är inte reglerade i lag, vilket skapar ett otydligt rättsläge.

Förslaget innebär att gällande praxis kodifieras och att ett begränsat lagstöd införs för undantagssituationer, där behovet av effektivt skydd för barnet vägs mot kravet på skyndsam rättslig prövning. Syftet är att tydliggöra reglerna och säkerställa att LVU-åtgärder kan genomföras effektivt utan onödiga dröjsmål.

**Förutsättningarna för att ett omhändertagande för vård ska upphöra***Nuvarande tillämpning och problem*

Utredningen konstaterar att LVU-vård ska upphöra när den inte längre behövs, men att nuvarande regler och praxis skapar otydlighet och en restriktiv tillämpning. Kravet på ”varaktig och genomgripande förändring” har fått större tyngd än avsett och 3 § LVU saknar tydliga kriterier. Detta bidrar till varierande praxis, bristande förutsebarhet och risk för rättsosäkerhet.

Tvångsvård riskerar även att pågå längre än nödvändigt, bland annat på grund av oklara bedömningsgrunder och en förskjutning från återförening till fortsatt placering. Barn, unga och vårdnadshavare upplever ofta osäkerhet kring vad som krävs för att vården ska upphöra, vilket kan påverka delaktighet och motivation negativt.

*Utredningens förslag*

Utredningen föreslår en omstrukturering av prövningen i tre steg:

1. om förhållandena förändrats varaktigt och genomgripande (eller om beteendet upphört vid 3 § LVU),
2. om vården fortfarande är nödvändig och till barnets bästa,
3. om vård kan ges med samtycke.

Vården ska upphöra om någon av förutsättningarna inte längre är uppfylld. Riskbedömningen ska fokusera på om en påtaglig risk åter skulle uppstå vid ett avslut. Vård kan upphöra av flera skäl, inte enbart förändrade förhållanden. Begreppet ”varaktig och genomgripande förändring” preciseras inte i lag utan bedöms i det enskilda fallet. Vårdplanen ska tydliggöra vad som krävs för återförening.

#### *Rättslig kontroll*

För 3 § LVU föreslås obligatorisk domstolsprövning av nämndens omprövning var sjätte månad, där underlåten underställning leder till att vården upphör.

### **Stärkt skydd och rättssäkerhet vid umgänge och vårdens upphörande**

#### *Reglering av drogtester – behov av förtydligade och enhetliga tillämpningsramar*

Utredningen föreslår inte att alla vårdnadshavare eller föräldrar generellt ska vara skyldiga att lämna drogtest i samband med umgänge eller när vård enligt LVU ska upphöra. Samtidigt konstateras att det i dag finns skillnader i hur drogtester används inom socialtjänsten, vilket kan skapa osäkerhet i bedömningar av omsorgsförmåga i ärenden där missbruk kan påverka barnets trygghet. Det finns därför behov av tydligare och mer enhetliga ramar för när sådana tester bör begäras. Drogtester ska dock fortsatt vara ett riktat verktyg som används vid behov, inte en generell kontrollregel.

#### *Ansvarsfördelning och finansiering av drogtester i LVU-ärenden*

Utredningen klargör ansvar och finansiering för drogtester i LVU-ärenden. I dag skapar otydlighet problem och kan leda till inställda umgängen. Förslaget innebär att socialnämnden anvisar provtagning, regionen genomför tester och kommunen står för kostnaden, i syfte att öka likvärdighet och rättssäkerhet.

#### *Informationsskyldighet och stöd till vårdnadshavare vid placering*

Utredningen konstaterar att vårdnadshavare ofta får otillräcklig och svårbegriplig information om varför ett barn har omhändertagits och vad som krävs för att vården ska kunna upphöra. Detta försvårar delaktighet och förändringsarbete. För att stärka rättssäkerheten föreslås att socialnämnden ska utse en särskild socialsekreterare med ansvar för kontakten med vårdnadshavare. Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att ta fram kunskapsstöd och genomföra ett pilotprojekt.

#### *Barns delaktighet och behov av förtydligad lagstiftning*

Utredningen visar att barns delaktighet ofta brister och att tillämpningen varierar mellan kommuner. Regelverket upplevs som otydligt, särskilt avseende begrepp som ”ändamålet med vården”

och dess koppling till principen om barnets bästa. Detta leder till olika avvägningar och skiftande beslut. Utredningen bedömer att förbättringar främst bör ske genom tydligare lagstiftning och mer enhetliga, barnrättsbaserade bedömningar.

*Regleringen av umgänge samt närståendes rätt till rättslig prövning*  
Reglerna för barns umgänge vid LVU är otydliga och splittrade, vilket skapar rättsosäkerhet. Socialnämnden har huvudansvar, men även hem för vård eller boende (HVB) och särskilda ungdomshem genom Statens institutionsstyrelse (SiS) påverkar i praktiken umgänget. Utredningen pekar också på att syskon och andra närstående har begränsade möjligheter till rättslig prövning av beslut som rör deras relation till barnet, vilket påverkar rättssäkerheten.

### **Uppföljning av ett barns situation**

Förslaget om utökad uppföljning efter avslutad placering bygger på iakttagelsen att barns behov av stöd och skydd inte alltid upphör i och med att en insats avslutas. Utredningen pekar på att det finns risk för att svårigheter eller återkommande problem inte fångas upp tillräckligt tidigt, och att en tidsbegränsad uppföljningsmöjlighet kan ge bättre förutsättningar att upptäcka kvarstående eller återkommande behov och föreslår därför möjligheten till uppföljning upp till ett år efter avslutad placering.

När det gäller skyddet för syskon grundas förslagen på att utredningen identifierat att syskon i vissa fall inte uppmärksammas tillräckligt i samband med utredningar och skyddsbedömningar, trots att de befinner sig i samma utsatta miljö.

### **Ska åklagare kunna fatta beslut om omedelbart omhändertagande?**

Utredningen beskriver att omedelbara omhändertaganden enligt LVU redan hanteras snabbt och flexibelt av socialnämnden genom jourlösningar, men att det finns vissa utmaningar kring likvärdighet, informationsunderlag och rättssäkerhet. Samtidigt betonas att systemet i grunden fungerar väl genom socialtjänstens ansvar och lokala kompetens.

Mot denna bakgrund bedöms att LVU fortsatt ska vara en skyddslagstiftning under socialtjänstens huvudansvar. Åklagare föreslås därför inte få besluta om omedelbart omhändertagande, eftersom det inte finns ett tillräckligt behov och en sådan ordning skulle medföra ökade risker, praktiska problem och kostnader utan tydlig nytta. Eventuella brister bör i stället åtgärdas inom nuvarande system.

## Ställningstagande

Socialförvaltningen Stockholms stad ställer sig inledningsvis frågande till den utsatta remisstiden gällande *Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)*. Remissen inkom till Stockholms stad den 30 mars 2026 med sista svarsdatum 19 maj 2026 och bedömer den som otillräcklig, särskilt då förslagen rör ingripande tvångslagstiftning och bygger på ett utkast till lagrådsremiss som tagits fram under lång tid. I linje med Lagrådets synpunkter (23 oktober 2018) om behovet av tillräcklig tid för analys och yttrande, samt Propositionshandboken (Ds 1997:1) där remisstiden som huvudregel anges till minst tre månader, ser förvaltningen inga skäl att avvika från detta. Det bedöms vara särskilt viktigt i den här remissen, då flera olika statliga utredningar berör förändringar av LVU-lagstiftningen. Fragmenteringen av de många olika förslagen av förändringar i lagstiftningen, leder till en mer komplex och tidskrävande analys. Den korta tidsramen riskerar därmed att leda till bristfälligt analyserade och otillräckligt underbyggda ställningstaganden.

### Ökad sakkunskap i LVU-processen

Förvaltningen avstyrker en ökad och mer formaliserad användning av sakkunniga i LVU-processen, men ser samtidigt positivt på att expertkunskap kan användas som stöd tidigt i utredningsprocessen, exempelvis genom att socialnämnder vid behov inhämtar utlåtanden för att stärka beslutsunderlagen.

Samtidigt bedöms en mer omfattande och systematisk användning medföra betydande risker, såsom längre handläggningstider och ökade kostnader i en redan pressad verksamhet, särskilt i akuta ärenden. Det finns även en risk att sakkunnigas utlåtanden får ett alltför stort genomslag, vilket kan försvaga socialnämndens och domstolens självständiga ansvar för bedömningar. Därtill kan förslaget påverka tilliten till socialtjänsten negativt och förskjuta socialsekreterarens roll från självständig professionell bedömning.

Vidare kan ett centralt ansvar för att utse sakkunniga innebära ökad byråkratisering och praktiska svårigheter. Sammantaget bedömer förvaltningen att riskerna överväger de potentiella fördelarna.

Samtidigt bedömer förvaltningen att förslagen i sin nuvarande utformning inte är tillräckligt analyserade vad gäller konsekvenser, genomförbarhet och kostnader. Det finns risker som behöver beaktas. En ökad och mer formaliserad användning av sakkunniga, särskilt om den tyngdpunktsförskjuts till domstolsförhandlingen, kan påverka tilliten till socialtjänsten negativt. Det kan uppfattas som att socialsekreterares egna professionella bedömningar inte är tillräckliga, vilket riskerar att undergräva legitimiteten i besluten och försvåra samarbetet med berörda familjer.

Vidare finns en risk att socialsekreterarens roll försvagas om fokus i högre grad flyttas från självständiga helhetsbedömningar till ett beroende av externa expertutlåtanden. Det kan även uppstå otydlighet i ansvarsfördelningen om sakkunnigas bedömningar får stort genomslag i praktiken, samtidigt som det formella ansvaret fortsatt ligger hos socialtjänsten.

Sammanfattningsvis bedömer förvaltningen att ökad sakkunskap är önskvärd, men att den bör integreras tidigt i processen och utformas så att den stärker – snarare än ersätter – socialtjänstens professionella ansvar och relation till de berörda.

### **Tidsfrister vid beslut om omedelbart omhändertagande m.m.**

Förvaltningen *tillstyrker* förslaget om förtydligade tidsfrister vid omedelbart omhändertagande enligt LVU. Förslaget innebär att den nuvarande ordningen med ett skyndsamhetskrav i form av att underställning ska ske utan onödigt dröjsmål, som i dag följer av lagens allmänna krav och praxis, kompletteras med en uttrycklig yttersta tidsfrist om senast en vecka. En sådan tydligare reglering, tillsammans med ett uttryckligt lagstöd för undantag i situationer där verkställigheten annars riskeras, bedöms stärka rättssäkerheten och förutsebarheten i handläggningen. Förslaget innebär därmed en ändamålsenlig kodifiering av gällande praxis och en rimlig avvägning mellan kravet på skyndsamt domstolsprövning och behovet av ett effektivt skydd för barnet.

### **Förutsättningar för att ett omhändertagande av vård ska upphöra**

*Tydligare och mer enhetlig prövning av vårdens upphörande*  
Socialförvaltningen *tillstyrker* utredningens förslag eftersom de sammantaget bedöms stärka rättssäkerheten och skapa en mer enhetlig och förutsebar prövning av när LVU-vård ska upphöra. Den föreslagna stegvisa prövningsmodellen tydliggör vilka kriterier som ska ligga till grund för bedömningen och minskar risken för att otydliga begrepp, såsom kravet på ”varaktig och genomgripande förändring”, i praktiken får en alltför styrande betydelse.

Förvaltningen bedömer att detta bidrar till en mer konsekvent rättstillämpning, minskar risken för att tvångsvård pågår längre än nödvändigt samt stärker fokus på barnets bästa och möjligheten till återförening.

*Skärpt rättslig kontroll genom obligatorisk domstolsprövning*  
Förvaltningen *avstyrker* förslaget om obligatorisk domstolsprövning var sjätte månad vid vård enligt 3 § LVU. Även om syftet är att stärka den rättsliga kontrollen, bedöms nuvarande ordning redan tillgodose detta genom möjligheten till överklagande och rättslig prövning på initiativ av berörda parter.

Den föreslagna ordningen riskerar att medföra ökad administrativ belastning och komplexitet i handläggningen, både för socialtjänst och domstolar, utan att tillföra ett tydligt mervärde i fråga om

rättssäkerhet. Förvaltningen bedömer därför att nuvarande system i tillräcklig utsträckning säkerställer nödvändig rättslig kontroll av vården.

### **Stärkt skydd och rättssäkerhet vid umgänge och vårdens upphörande**

#### *Reglering av drogtester – behov av förtydligade och enhetliga tillämpningsramar*

Socialförvaltningen *tillstyrker* förslagen om mer enhetliga regler kring drogtester, under förutsättning att proportionalitet och integritet säkerställs i tillämpningen. Socialnämnden ska även fortsättningsvis kunna kontrollera om vårdnadshavare eller föräldrar är påverkade av alkohol eller narkotika, och det förtydligas att detta i vissa fall kan innebära beslut om drogtest. Sådana beslut ska dock endast fattas när mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga och när åtgärden är proportionerlig. Drogtester bör fortsatt utgöra ett kompletterande verktyg och inte en generell kontrollregel, och en skyldighet att lämna test ska inte kunna genomdrivas med tvång eller sanktioner.

#### *Ansvarsfördelning och finansiering av drogtester i LVU-ärenden*

Socialförvaltningen *tillstyrker* förslaget att socialnämnden anvisar provtagning, regionen genomför tester och kommunen står för kostnaden. Förslaget bedöms tydliggöra ansvarsfördelningen och minska nuvarande otydlighet, vilket kan motverka praktiska hinder såsom inställda umgängen. Sammantaget bidrar detta till en mer likvärdig och rättssäker tillämpning med barnets bästa i fokus.

#### *Informationsskyldighet och stöd till vårdnadshavare vid placering*

Socialförvaltningen delar bedömningen att informationen till vårdnadshavare behöver förbättras och att ett mer strukturerat föräldrastöd är nödvändigt för att stärka delaktighet och möjliggöra förändring. Däremot *avstyrks* förslaget om att utse en särskild socialsekreterare, då det riskerar att leda till otydlig ansvarsfördelning och en fragmentisering av arbetet. Behovet bedöms i stället kunna tillgodoses genom utvecklade arbetssätt inom befintlig organisation. Socialstyrelsen kan dock ha en viktig roll i att ta fram stöd och vägledning.

#### *Barns delaktighet och behov av förtydligad lagstiftning*

Socialförvaltningen *instämmer* i utredningens bedömning att brister i barns delaktighet samt variationer i tillämpningen mellan kommuner utgör ett problem. Förvaltningen delar uppfattningen att detta främst beror på otydlig lagstiftning och varierande tillämpning, och att förbättringar därför bör ske genom tydligare vägledning och förtydliganden inom befintligt regelverk.

#### *Regleringen av umgänge samt närståendes rätt till rättslig prövning*

Socialförvaltningen *avstyrker* förslaget att utvidga regleringen till att uttryckligen omfatta syskon och andra närstående på motsvarande sätt som vårdnadshavare. Även om det är angeläget att stärka rättssäkerheten för barnets nätverk, bedöms förslaget öka



komplexiteten och risken för olika tolkningar snarare än att skapa ökad likvärdighet. Förvaltningen anser att nuvarande problem i första hand bör hanteras genom tydligare vägledning och en mer enhetlig tillämpning av gällande regelverk.

### **Uppföljning av ett barns situation**

Förvaltningen *tillstyrker* vidare förslagen om utökade möjligheter till uppföljning av barns situation efter avslutad vård. Möjlighet till tidsbegränsad uppföljning, upp till ett år, bedöms skapa bättre förutsättningar att uppmärksamma kvarstående eller återkommande behov av stöd och skydd. Samtidigt finns behov av att vissa centrala begrepp förtydligas för att säkerställa en enhetlig och rättssäker tillämpning.

Förvaltningen välkomnar och *tillstyrker* en tydligare reglering av ansvarsfördelningen mellan kommuner vid uppföljning.

När det gäller skyddet för syskon *tillstyrker* förvaltningen utredningens bedömning att detta behöver stärkas. Att skydds- och förhandsbedömningar även omfattar syskon och andra barn i samma hushåll är en viktig åtgärd för att säkerställa att inga barn förbises.

### **Ska åklagare få fatta beslut om omedelbart omhändertagande?**

Förvaltningen *tillstyrker* utredningens bedömning att åklagare inte bör ges en generell rätt att fatta beslut om omedelbart omhändertagande, utan att identifierade brister i stället bör hanteras inom ramen för nuvarande system.

Sammanfattningsvis *tillstyrker* socialförvaltningen i huvudsak utredningens förslag och bedömer att de stärker barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och kvaliteten i LVU-tillämpningen. Samtidigt framhålls att förslagen förutsätter tillräckliga resurser, kompetens och samverkan, annars riskerar de att inte få avsedd effekt eller leda till längre handläggningstider och ojämlik tillämpning.

Veronica Carstorp Wolgast  
Socialdirektör  
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson  
Avdelningschef  
Socialförvaltningen

### **Bilaga**

1. Betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

## **Attesterat av**

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

<b>Namn</b>	<b>Datum</b>
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2026-05-08
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2026-05-08